

Til Socialministeren.

I.

Af Hensyn til Ønskeligheden af, at de Foranstaltninger, der kan sættes ind til Mildnelse af Arbejdsløsheden, iværksættes uden Ophold, har Raadet fundet det rettest at fremsætte Indstilling til Regeringen, efterhaanden som Raadets Overvejelser angaaende de forskellige foreliggende Spørgsmaal er tilendebragt.

Som *Indledning* til nærværende Indstilling om Støtte til Boligbyggeriet skal det anføres, at Raadet straks ved Begyndelsen af dets Forhandlinger har drøftet det almindelige Spørgsmaal, hvorvidt det overhovedet kan anses for samfundsmæssigt rigtigt, at det offentlige sætter Nødarbejder i Gang eller paa anden Maade belaster Samfundøkonomien med Udgifter til Støtte til Igangsættelse af saadanne Arbejder. Som Grundlag for Raadets Overvejelser har foreligget nedenstaaende Promemoria, afgivet af Professor Birek:

A.

„Kan man gennemføre Nødarbejder uden at forringe Beskæftigelsesmuligheden andetsteds?

Argumentet lyder, at der kun er en vis Mængde Kapital, der kan beskæftige Arbejdere, og at det, Staten gennem Laan eller Skat i dette Øjemed tager fra de private Besiddere, i tilsvarende Grad maa forringe det Beløb, hvormed disse kan efterspørge Arbejde, og at Mulighed for Nybeskæftigelse ligger i forøget Opsparing (de Casselske Postulater).

Dette Argument har ingen Vægt, naar det ikke blot er Arbejder, men ogsaa Stoffer og Maskiner, der ligger ledige. Thi Kapitalen, maalt i reale Goder, er da til Stede. Hvad der er Tilfældet nu, er, at Pengene saa at sige har tabt deres Omløbshastighed; i et faldende Prisniveau og underbunden Afsætningsmulighed vil private ikke anbringe Penge hverken i Konsumindustrier, hvor et bredt Publikums Købeevne mangler, eller i Produktionsindustrier, fordi Mangel paa Afsætning af Konsumgoder gør det uprofitabelt at anlægge.

Naar de private Besiddere dertil er blevet angst for Risikoen, følger heraf, at de Pengemidler, der staar eller kommer til deres Raadighed, søger det korte og ikke det lange Marked og til Anbringelse i saadanne Obligationer, man anser for guldrandede.

Men korte Laan egner sig ikke til varig Investering, hvad Tysklands Skæbne i 1926 viser, og vi ser da ogsaa i U. S. A., at alle de finansielle Hjelpekorporationer, der er udstyret med vældige Statsmidler, kun har ført til at højne Børsniveauet, men har haft en forsvindende Indvirkning paa Vareomsætningen. Det samme gentager sig i Danmark, hvor Nationalbankens Obligationsopkøb ikke har ført til, at Obligationssælgerne har investeret i Varer, men har ladet Pengene, de modtog, atter gaa ind i Bankerne. Pengene og Pengefordringerne er saa at sige blevet til en Vare, man vil have for sin egen Skyld og ikke for at bruge den til at købe for.

Det er altsaa ikke Mangel paa Kapitalgoder, vi lider under, ikke en Gang paa likvide Pengefordringer hos de private, men det er, at Pengene har mistet deres Omløbshastighed, det vil sige, Drivremmen er gledet af Produktionsmaskinen.

At skabe Kredit til dermed at købe de eksisterende Produktionsmidler, Stof og betale Løn er da ikke Inflation, der jo kun betyder, at den ene faar, hvad der tages fra den anden, men er kun det at tvinge Pengefordringerne til at genoptage deres Omløb, til atter at vende sig mod Varekøb, det vil sige neutralisere Lammelsen i Om-sætningen og ved nogen Øgelse i Engros-Prisniveauet gøre Produktionen lønnende under Forudsætning af normal Kapacitetsudnyttelse. Men man maa erindre, at en Øgelse i Engros-Prisniveauet ikke maa føre til en ensartet Forhøjelse af *alle* Priser, idet saadanne, der er fremkommet som Følge af Aftaler og lignende, ikke maa forhøjes. Maalet er *ikke* at øge Afstanden mellem Landbrugs- og Industripriiserne. Der-